

daar bevindende waarnemend commissaris der koningin in Noord-Brabant, jhr. mr. J. T. M. Smits van Oyen, dat in de hele stad, zo vertelde hij aan de Enquêtecommissie,

'slechts één *Handboek* (was) en met dat *Handboek* werkte de gehele staf van de militaire commissaris van Brabant die in Eindhoven was. De heer Smits van Oyen liet het halen als hij het nodig had, en ik liet het halen wanneer ik het nodig had. Men had in die maand geen kans gezien het te laten vermenigvuldigen. Het was dan ook hopeloos en op een gegeven moment heb ik gevraagd of ik de gemeentesecretarie een weekend in beweging mocht zetten en toen hadden wij 's maandagsmorgens een honderd exemplaren.'¹

'Iemand die het niet heeft meegemaakt, kan zich niet voorstellen, welke primitieve toestanden er op dit punt waren', aldus dr. L. J. M. Beel, hoofdambtenaar van de gemeente Eindhoven. 'Ik herinner mij nog levendig dat ik uiteindelijk een reeks overdrukken van *Staatsbladen* heb gekregen die gecyclostyleerd waren op de gemeentesecretarie van Eindhoven' (in het *Handboek* was de inhoud van een aantal *Staatsbladen* weergegeven – Beel was dus een van de gelukkigen geweest die een van de honderd kopieën had gekregen welke Speyart van Woerden had laten vervaardigen). 'Wanneer men er erg achterheen zat, kon men na veel moeite wel eens wat los krijgen.'² De in Eindhoven tot stand gekomen Fabrikantenkring richtte op 13 november een brief tot de ministerraad en tot generaal Kruls³ waarin o.m. gezegd werd:

'De originele *Staatsbladen*, *Staatscouranten* en *Publicatiebladen* zijn in het geheel niet verkrijgbaar, terwijl in afschrift ook slechts een gedeelte beschikbaar is. Zelfs zijn er verschillende zeer belangrijke besluiten en verordeningen welke zelfs in afschrift niet verkrijgbaar zijn . . . Om enkele voorbeelden te noemen die het bedrijfsleven nauw raken: het Buitengewoon besluit arbeidsverhoudingen en het Buitengewoon besluit verenigingen van werkgevers en werknemers zijn praktisch niet verkrijgbaar' –

het eerste van die twee besluiten bepaalde o.m. dat elke verandering in de arbeidsvoorwaarden (loonsverhoging bijvoorbeeld) door een rijksbemiddelaar moest worden goedgekeurd, het tweede dat de vooroorlogse vakcentrales en centrales van werkgevers welke door de bezetter waren opgeheven, weer werden toegelaten. Belangrijke regelingen ook voor

¹ Getuige E. L. M. H. Speyart van Woerden, *Enq.*, dl. V c, p. 574. ² Getuige L. J. M. Beel, a.v., p. 103. ³ Exemplaar in Doc II-1049, a-4.